

Osnove i ciljevi

Objavljeno: 31.1.2015. Ažurirano: 31.7.2019.

Ova stranica sadržava informacije o načelima supervizije kreditnih institucija i kreditnih unija i svrsi supervizije. U ovom se tekstu također opisuje regulatorni okvir u skladu s kojim posluju kreditne institucije i kreditne unije u Hrvatskoj te način na koji HNB obavlja superviziju.

Bankovni sustav ima ključnu ulogu u financijskom posredovanju, osobito u procesima mobiliziranja i redistribucije štednje, te u sustavima plaćanja. Utjecaj je bankovnog sustava na gospodarstvo velik. Posebno je izražen negativan utjecaj koji slabosti u tom sustavu mogu imati na zdravlje i djelatnost realnog sektora. Zato je stabilnost bankovnog sustava u posebnome javnom interesu.

Osim toga, banke su jedine ovlaštene primati depozite i druge oblike povratnih sredstava od javnosti. Radi zaštite deponenata određeni iznos tih depozita zakonski je osiguran i isplaćuje se iz sredstava Državne agencije za osiguranje štednih uloga i sanaciju banaka ako depozitna institucija propadne. Ta je isplata, ako se ne nadoknadi iz stečajne mase propale institucije, znatno opterećenje za javni dug. Zato je važno osigurati da institucija prestane poslovati prije nego kumulira gubitke koji su bitno veći od njezina kapitala.

Oba spomenuta cilja – očuvanje stabilnosti sustava u cjelini i pravodobno uklanjanje nesolidnih institucija s tržišta – ostvaruju se propisivanjem posebnih pravila kojih se moraju pridržavati sve bankovne institucije, tj. sve institucije koje primaju depozite od javnosti i odobravaju kredite iz tih sredstava. Ta pravila pokrivaju sve ključne dijelove poslovanja: odobrenje za poslovanje, vlasničku strukturu, ustrojstvo i organizaciju, sustav upravljanja institucijom, izvješćivanje nadzornih tijela, upravljanje rizicima te dovoljnu količinu i kakvoću kapitala za pokriće tih rizika.

Supervizijom se provjerava posluje li banka u skladu s tim pravilima. Prema tome, osnovni je cilj supervizije održavanje povjerenja u bankovni sustav, promicanje i očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti te uklanjanje s tržišta institucija koje posluju suprotno tim načelima. Time se umanjuje rizik od gubitaka za deponente i ostale vjerovnike banke te društvo kao cjelinu.

Organizacija supervizije u Hrvatskoj

U Hrvatskoj superviziju [kreditnih institucija](#) i [kreditnih unija](#) obavlja HNB. Funkcija supervizije i nadzora kreditnih institucija i kreditnih unija organizirana je u sklopu Sektora bonitetne regulative i metodologije, Sektora bonitetne supervizije, Sektora specijalističke supervizije i nadzora te Ureda za koordinaciju poslova bonitetne supervizije, nadzora i upravljanja rizicima.

Supervizija u HNB-u organizirana je u skladu sa zahtjevima proizašlim iz približavanja Republike Hrvatske tečajnom mehanizmu ERM II i pristupu bankovnoj uniji kroz mehanizam bliske suradnje u sklopu Jedinstvenog mehanizma supervizije (engl. Single Supervisory Mechanism, SSM), izazova makroekonomskog okružja, promjena poslovnih modela banaka te potrebe optimizacije procesa odlučivanja uspostavom organizacijskih cjelina s većom razinom odgovornosti.

Osnovni su zadaci supervizije u HNB-u:

1. izdavanje i oduzimanje [odobrenja i suglasnosti](#) u skladu sa zakonima kojima se uređuje poslovanje kreditnih institucija i kreditnih unija,

2. praćenje i izrada regulative vezane uz poslovanje kreditnih institucija i
3. obavljanje poslova supervizije i nadzora kreditnih institucija i kreditnih unija.

U Hrvatskoj se kao kreditne institucije mogu osnovati banke, štedne banke i stambene štedionice. Kreditna institucija jest zajednički naziv za društva čija je djelatnost primanje depozita ili ostalih povratnih sredstava od javnosti te odobravanje kredita za vlastiti račun.

HNB obavlja superviziju sljedećih subjekata:

1. kreditnih institucija (banaka, štednih banaka i stambenih štedionica) koje su dobile odobrenje za rad od HNB-a i njihovih podružnica izvan Hrvatske,
2. podružnica kreditnih institucija iz druge države članice (državom članicom smatra se država članica Europske unije i država potpisnica Ugovora o Europskom gospodarskom prostoru),
3. kreditnih institucija iz država članica u dijelu poslovanja koje se obavlja neposrednim pružanjem usluga na području Hrvatske,
4. podružnica kreditnih institucija iz trećih zemalja (trećom zemljom smatra se strana država koja nije država članica) koje su od HNB-a dobile odobrenje za rad i
5. kreditnih unija koje su dobile odobrenje za rad od HNB-a.

Regulatorni okvir i provođenje supervizije

S obzirom na specifičnost njihova poslovanja i zainteresiranost države da posluju stabilno i ne preuzimaju previše rizika jer posluju s velikom količinom tuđih sredstava, kreditne institucije podložne su posebnom i kompleksnom [regulatornom okviru](#), strožem negoli ostali dijelovi gospodarstva.

Veći dio kvantitativnih zahtjeva koji su postavljeni pred kreditne institucije utvrđen je u Uredbi (EU) br. 575/2013 (tzv. Uredba o kapitalnim zahtjevima), uključujući i osnovno supervizorsko pravilo, pravilo o adekvatnosti kapitala, koje propisuje minimum vlastitih izvora sredstava kojima kreditne institucije moraju raspolagati u odnosu na rizike koje preuzimaju u poslovanju. Ostali kvantitativni i kvalitativni zahtjevi uređeni su Zakonom o kreditnim institucijama (kojim je prenesena Direktiva 2013/36/EU, tzv. Direktiva o kapitalnim zahtjevima). HNB, dakle, provjerava posluju li kreditne institucije u skladu s postavljenim pravilima i standardima, i to:

1. obavljanjem nadzora prikupljanjem i analizom izvješća i informacija te kontinuiranim praćenjem poslovanja kreditnih institucija,
2. obavljanjem neposrednog nadzora nad poslovanjem kreditnih institucija,
3. nalaganjem supervizorskih mjera i
4. izdavanjem mišljenja, odobrenja i suglasnosti te procjenjivanjem kreditnih institucija.

Pri obavljanju supervizije HNB provjerava zakonitost poslovanja kreditne institucije i procjenjuje rizike u poslovanju kreditnih institucija. Na temelju obavljene supervizije HNB utvrđuje osiguravaju li organizacija, strategije, politike, postupci i procedure koje je uspostavila kreditna institucija te regulatorni kapital i likvidnost kreditne institucije primjeren sustav upravljanja odnosno pokrivenost rizika. Utvrde li se nezakonitosti te slabosti ili nedostaci u poslovanju, HNB kreditnim institucijama nalaže provođenje supervizorskih mjera, s ciljem otklanjanja tih nezakonitosti odnosno nedostataka.

U skladu sa zakonskim ovlastima HNB surađuje i razmjenjuje informacije s drugim supervizorima i nadležnim tijelima, domaćima i stranim, te sklapa [sporazume o suradnji](#).

Regulatorni okvir za kreditne unije određen je Zakonom o kreditnim unijama, kojim su postavljeni uvjeti za osnivanje i poslovanje kreditnih unija (u znatno manjoj mjeri nego za kreditne institucije), a nadzor nad kreditnim unijama obavlja se na sličan način kao i nad kreditnim institucijama.

Supervizorski prioriteti u 2019./2020.

U 2019. godini HNB je definirao sljedeće supervizorske prioritete EDINA:

E – približavanje europodručju: prilagodba regulatornog okvira za uspostavu bliske suradnje HNB-a i ESB-a, prilagodba organizacije supervizijske funkcije HNB-a za ulazak u mehanizam bliske suradnje te podrška provođenju detaljne procjene kreditnih institucija (engl. *Comprehensive Assessment, CA*) od strane Europske središnje banke;

D – digitalizacija poslovanja kreditnih institucija: pregled inicijativa vezanih uz digitalizaciju poslovanja, procjena njihova utjecaja na poslovne modele i profil rizičnosti te ocjena pripremljenosti unutarnjeg upravljanja i upravljanja rizicima na promjene koje donosi digitalizacija;

I – kamatni rizik u knjizi banke (engl. Interest Rate Risk in the Banking Book, IRRBB): ocjena modela kojima se kreditne institucije koriste za upravljanje navedenim rizikom te praćenje njegove razine zbog transformacije ročnosti unutar bilanca kreditnih institucija;

N – neprihodonosne izloženosti: usklađenost kreditnih institucija s novim regulatornim zahtjevima vezanim uz upravljanje neprihodonosnim izloženostima te praćenje razine tih izloženosti, pogotovo u kontekstu povećanja neosiguranih nenamjenskih gotovinskih plasmana stanovništvu;

A – sprječavanje pranja novca i financiranja terorizma (engl. Anti Money Laundering and Countering the Financing of Terrorism, AML/CFT): unaprjeđenje supervizorskih mehanizama s ciljem prevencije zlorabe financijskog sustava u svrhu pranja novca i financiranja terorizma te kontinuirano podizanje razine svijesti u sustavu o rizicima pranja novca i financiranja terorizma.

© HRVATSKA NARODNA BANKA